JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
JEAN MISCHO
18 päivänä toukokuuta 2000 *

1. Cascades SA (jäljempänä Cascades) on 23.7.1998 jättämällään valituskirjelmällä hakenut muutosta yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-308/94, Cascades vastaan komissio, 14.5.1998 antamaan tuomioon [1] (jäljempänä valituksenalainen tuomio) vaatien tämän tuomion kumoamista.

2. Cascades oli vaatinut ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta kumoamaan EY:n perustamissopimuksen 85 artiklan soveltamisesta (IV/C/33.833 — Kartonki) 13 päivänä heinäkuuta 1994 tehdyn komission päätöksen 94/601/EY [2] (jäljempänä päätös), jossa komissio oli määrännyt 19:lle yhteisössä kartonkia tuottavalle ja toimittavalle yritykselle sakkoja EY:n perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan (josta on tullut EY 81 artiklan 1 kohta) rikkomisesta. Cascadesille oli määrätty sakkoa 16 200 000 ecua.

3. Valittajan ja komission ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa esittämien kannanottojen ja niiden syiden osalta, joiden vuoksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi kanteen, viittaan valituksenalaiseen tuomioon.

4. Valittaja vaatii valituksessaan, että yhteisöjen tuomioistuin

— kumoaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-308/94, Cascades SA vastaan komissio, 14.5.1998 antaman tuomion

— hyväksyy Cascades SA:n ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa esittämät vaatimukset ja

— velvoittaa komission korvaamaan kaikki ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa ja yhteisöjen tuomioistuimessa aiheutuneet oikeudenkäyntikulut;

ensisijaisesti

* Alkuperäinen kieli: ranska.
1 — Kok. 1998, s. II-925.
2 — EYVL L 243, s. 1.

toissijaisesti

— siinä tapauksessa, että se joutuu katsomaan, ettei asia ole menettelyn tila huomioon ottaen ratkaisukelpoinen, palauttaa asian ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen uudelleen ratkaistavaksi ja

— toteaa, että oikeudenkäyntikuluista päätetään myöhemmin.

5. Komissio vaatii, että yhteisöjen tuomioistuin

— hylkää valituksen;

— toissijaisesti palauttaa asian ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ratkaistavaksi ja

— joka tapauksessa velvoittaa valittajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

6. Valittaja vetoaa valituksensa tueksi kolmeen valitusperusteeseen.

7. Valittaja katsoo ensinnäkin, että valituksenalaisen tuomion perustelut ovat ristiriitaiset, koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole tehnyt päätelmiä, joita olisivat edellyttäneet sen omat toteamukset siitä, että komission päätöksen perustelut olivat riittämättömiä sakkojen yleisen tason määrittämisen osalta.

8. Toiseksi valittaja väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tulkinnut väärin käsitettä "kilpailusääntöjen rikkomisen vaikutukset markkinoihin" ja ainakin loukannut suhteellisuusperiaatetta, koska se ei ole alentanut komission määräämän sakon tasoa, vaikka se on todennut, ettei komissio ollut näyttänyt toteen kaikkia niitä vaikutuksia, jotka se oli ottanut huomioon sakkojen yleistä tasoa määrittäessään.

9. Kolmanneksi valittaja katsoo, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on loukannut syrjintäkiellon periaatetta, koska se on hyväksynyt komission käyttämät arviointiperusteet, jotka koskevat kilpailusääntöjen rikkomisen aikana luovutettujen yritysten toiminnasta vastuuseen joutumista.

10. Koska myös useimmat muut niistä kartonkialan yrityksistä, jotka ovat valittaneet ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen niitä koskevista tuomioista, ovat vedonneet kahteen ensimmäiseen valitusperusteeseen, olen tarkastellut näitä valitusperusteita vain kerran eli ratkaisuehdotuksessa, joka koskee Mo och

Domsjö AB:n asiassa C-283/98 P tekemää valitusta.

11. Olen edellä mainitussa ratkaisuehdotuksessa katsonut, että näitä kahta valitusperustetta ei voida hyväksyä.

Kolmas valitusperuste, joka koskee syrjintäkiellon periaatteen loukkaamista

12. Valittajan mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on loukannut syrjintäkiellon periaatetta, koska se on hyväksynyt komission käyttämät arviointiperusteet, jotka koskevat kilpailusääntöjen rikkomisen aikana hankittujen yritysten toimista vastuuseen joutumista.

13. Valittaja toteaa edelleen, että päätöksen 145 perustelukappaleen mukaan vastuun luovutetun tytäryhtiön toiminnasta ennen luovutusta voidaan katsoa olevan joko tytäryhtiöllä itsellään, jos se on osallistunut kilpailusääntöjen rikkomiseen itsenäisesti, tai luovuttajana olevalla konsernilla, jos konserni on osallistunut kilpailusääntöjen rikkomiseen. Valittaja toteaa lisäksi, että päätöksen 143 perustelukappaleen mukaan, sellaisena kuin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tulkinnut tätä perustelukappaletta, komissio voi velvoittaa luovutuksensaajana olevan konsernin maksamaan sakon, joka on määrätty sellaisen toiminnan johdosta, jota tytäryhtiö harjoitti ennen omistusoikeuden siirtymistä, jos tytäryhtiö on rikkonut yhteisön oikeutta itsenäisesti ja jos luovutuksensaajana oleva konserni on osallistunut kilpailusääntöjen rikkomiseen.

14. Valittaja päättelee tästä, että luovutuksensaajana oleva konserni, johon kuuluu sellainen tytäryhtiö, joka on rikkonut kilpailusääntöjä, saattaa joutua kohdelluksi kahdella täysin toisistaan poikkeavalla tavalla sen perusteella, onko luovuttaja osallistunut kilpailusääntöjen rikkomiseen vai ei; luovutuksensaaja joutuu vastuuseen tytäryhtiön ennen luovutusta harjoittaman toiminnan perusteella määrätystä sakosta, jos luovuttajana oleva konserni ei ole osallistunut kilpailusääntöjen rikkomiseen; päinvastaisessa tapauksessa luovutuksensaaja ei ole vastuussa tytäryhtiön toiminnasta eikä sen tarvitse maksaa sakkoa. Valittajan mukaan tällaisten arviointiperusteiden käyttäminen johtaa siis siihen, että kahta eri luovutuksensaajaa kohdellaan selvästi epäyhdenvertaisesti.

15. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on edellä kuvailtuja arviointiperusteita soveltaen katsonut valittajan olevan vastuussa toiminnasta, jota kaksi sen tytäryhtiötä eli Van Duffel NV (jäljempänä Duffel) ja Djupafors AB (jäljempänä Djupafors) harjoittivat, ennen kuin valittaja hankki ne omistukseensa, vaikka asiassa T-347/94 [3] Mayr-Melnhof Kartongesellschaft mbH:n (jäljempänä Mayr-Melnhof) ei ole katsottu olevan vastuussa toiminnasta, jota sen tytäryhtiö Mayr-Melnhof Eerbeek BV (jäljempänä Eerbeek) harjoitti, ennen kuin Mayr-Melnhof hankki sen omistukseensa, sillä vastuun katsottiin kuuluvan luovuttajana olleelle konsernille NV Koninklijke KNP BT:lle (jäljempänä KNP), joka oli osallistunut kilpailusääntöjen rikkomiseen.

16. Valittajan mukaan Cascadesin ja Mayr-Melnhofin tilanteet ovat kuitenkin täysin

3 — Asia T-347/94, Mayr-Melnhof v. komissio, tuomio 14.5.1998 (Kok. 1998, s. II-1751).

rinnastettavissa toisiinsa. Kummassakin tapauksessa on kysymys yrityksestä, joka on hankkinut yhden tai useampia tytäryhtiöitä, jotka olivat osallistuneet kilpailusääntöjen rikkomiseen, ennen kuin ensin mainitut yritykset olivat hankkineet ne omistukseensa. Tilanteet poikkeavat toisistaan ainoastaan sen osalta, oliko luovuttaja mahdollisesti osallistunut kilpailusääntöjen rikkomiseen ennen luovutusta. Valittajan mukaan tämä seikka, johon luovutuksensaaja ei voi mitenkään vaikuttaa ja jonka olemassaolosta se ei välttämättä edes tiedä, ei voi tehdä perustelluksi sitä, että yhtä luovutuksensaajana olevaa konsernia kohdellaan eri tavalla.

17. Valittaja siis pyytää yhteisöjen tuomioistuinta kumoamaan valituksenalaisen tuomion siltä osin kuin Cascadesin on siinä katsottu olevan vastuussa toiminnasta, jota sen tytäryhtiöt Duffel ja Djupafors harjoittivat, ennen kuin valittaja hankki ne omistukseensa, ja kumoamaan myös päätöksen samasta syystä, jos se pitää asiaa ratkaisukelpoisena.

Valitusperusteen tutkittavaksi ottaminen

18. Komissio huomauttaa aluksi, että valittajan arvostelema tilanne oli olemassa, ennen kuin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa nostettiin kanne. Kolmas valitusperuste on näin ollen sellainen uusi oikeudellinen peruste, jonka esittäminen on kielletty yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 42 artiklan 2 kohdassa, jota työjärjestyksen 118 artiklan mukaan sovelletaan valituksen käsittelyyn.

19. Valittaja kiistää, että valitusperuste olisi jätettävä tutkimatta. Valittajan mukaan se, ettei tätä perustetta esitetty ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa, johtuu siitä, että komission käyttämät arviointiperusteet olivat erityisen sekavia niin, että niiden tarkka sisältö pystyttiin selvittämään vasta oikeudenkäynnissä.

20. Tältä osin on todettava ensinnäkin, että valittaja on esittänyt ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa kanneperusteen, joka mukaan "Cascadesin ei voitu katsoa olevan vastuussa Duffelin ja Djupaforsin toiminnasta aikana, jolloin se ei ollut vielä hankkinut niitä omistukseensa".

21. Tämä kanneperuste perustui seuraaviin kahteen väitteeseen:

— komissio oli soveltanut määrittelemiään arviointiperusteita virheellisesti

— toissijaisesti päätöksen perustelut olivat tältä osin riittämättömät ja ristiriitaiset.

22. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ottanut kantaa näihin kahteen väitteeseen.

23. On totta, että valittaja on *ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa* esittämänsä vastauskirjelmän 94 kohdan toisessa alakohdassa todennut seuraavaa:

"Tältä osin on todettava, että kun yhtiö, *joka on kuulunut konserniin, johon kuuluvista muista yhtiöistä yksi tai useampi on osallistunut kilpailusääntöjen rikkomiseen*, siirtyy toiseen konserniin, komissio katsoo, että 'vastuu omistusoikeuden siirtymistä edeltävältä ajalta ei kuulu ostajalle vaan ensin mainitulle konsernille' (päätöksen 145 perustelukappaleen toinen kohta; tätä sääntöä on sovellettu KNP Vouwkarton BV Eerbeekiin, joka on kuulunut ensin KNP-konserniin ja sitten Mayr-Melnhof-konserniin, päätöksen 149 ja 150 perustelukappale). Jos hankittu yhtiö on osallistunut kilpailusääntöjen rikkomiseen *itsenäisenä yrityksenä* ennen omistuksen siirtoa, komissio sitä vastoin katsoo, että konsernin, joka on hankkinut tämän yhtiön omistukseensa, on vastattava tästä kilpailusääntöjen rikkomista merkitsevästä toiminnasta, jos tähän konserniin kuuluvista muista yhtiöistä yksi tai useampi on osallistunut kilpailusääntöjen rikkomiseen. Tämä merkitsee erilaista kohtelua, joka on kantajan mielestä perusteetonta."

24. Komissio toteaa, että valittaja puhuu tässä "perusteettomasta erilaisesta kohtelusta" eikä syrjintäkiellon periaatteen loukkaamisesta. Komissio väittää, että edellä lainattu katkelma esiintyy ainoastaan valittajan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle esittämässä vastauskirjelmässä ja että jos valittaja on tarkoittanut vedota syrjintäkiellon periaatteeseen, kysymys on näin ollen ollut uudesta perusteesta jo ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa, joten perustetta ei olisi voitu ottaa tutkittavaksi. Se on siis sitäkin suuremmalla syyllä jätettävä tutkimatta valitusvaiheessa.

25. Komissio huomauttaa vielä näin: "Cascadesin argumentaatio, jossa vedotaan vaikeuksiin, joita Cascadesilla on ollut niiden komission asettamien arviointiperusteiden ymmärtämisessä, jotka koskevat vastuun kohdentamista, ei riitä osoittamaan, että asian käsittelyn kuluessa olisi lainmukaista vedota uuteen perusteeseen, etenkään kassaationmuutoksenhaun yhteydessä. Cascadesilla on päätöksentekohetkestä lähtien ollut tiedossaan ne seikat, jotka ovat saaneet sen esittämään tämän perusteen. Ne kaksi tilannetta, joita Cascades vertailee erilaisen kohtelun paljastamiseksi, on selvästi tuotu esiin komission päätöksen 147, 150 ja 162 perustelukappaleessa. Jos Cascades katsoi, että erilaista kohtelua esiintyi, se olisi voinut esittää tämän perusteen — ja sen olisi näin ollen pitänyt esittää se — ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa nostamassaan kanteessa" (komission vastauksen 20 kohta).

26. Mitä tästä pitäisi ajatella?

27. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole valituksenalaisessa tuomiossa ottanut asiakysymyksen osalta kantaa valittajan väitteeseen, joka koski "erilaista kohtelua", eikä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ole myöskään todennut, että kysymys on uudesta kanneperusteesta, joka on jätettävä tutkimatta, koska se on esitetty vasta asian käsittelyn kuluessa.

28. EY:n tuomioistuimen perussäännön 51 rtiklan mukaan muutosta voidaan

hakea vain oikeuskysymyksiä koskevilta osin, ja muutoksenhaun perusteena voi olla ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen puuttuva toimivalta, asian käsittelyssä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa tapahtunut oikeudenkäyntivirhe tai se, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on rikkonut yhteisön oikeutta. Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 112 artiklan 1 kohdan c alakohdassa täsmennetään, että valituskirjelmässä on mainittava "*oikeudelliset* perusteet ja *väitteet*, joihin vedotaan". [4]

29. Yhteisöjen tuomioistuin on todennut erityisesti asiassa Del Plato vastaan komissio 14.3.1996 antamassaan määräyksessä [5] näin: "Näistä viimeksi mainituista säännöksistä käy ilmi, että valituksesta on käytävä täsmällisesti ilmi tuomion riidanalaiset osat samoin kuin tuomion kumoamista koskevan vaatimuksen tueksi esitetyt oikeudelliset perustelut. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan sellainen valitus ei täytä tätä vaatimusta, jossa ainoastaan toistetaan tai esitetään sanatarkasti jo ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa esitetyt perusteet ja perustelut — — ."

30. Jotta valitus voitaisiin ottaa tutkittavaksi, sen on siis ehdottomasti sisällettävä joitakin uusia oikeudellisia väitteitä. Tämä on lisäksi väistämätöntä siitä syystä, että valituksessa arvostellaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomiota, joka on itse uusi seikka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa käytyyn kirjalliseen ja suulliseen menettelyyn nähden.

31. Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 42 artiklan 2 kohdan mukaan "*asian käsittelyn kuluessa* ei saa vedota uuteen perusteeseen". [6]

32. Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 118 artiklan mukaan "ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen päätöksestä tehdyn valituksen käsittelyyn *yhteisöjen tuomioistuimessa*" sovelletaan tämän työjärjestyksen 42 artiklan 2 kohtaa. [7]

33. Tässä määräyksessä viitataan kiistattomasti uusiin perusteisiin, joita esitetään yhteisöjen tuomioistuimessa valituksen tekemisen jälkeen.

34. On kuitenkin kysyttävä, tarkoitetaanko määräyksessä myös kaikkien sellaisten uusien perustelujen esittämistä valituskirjelmässä, jotka ovat uusia ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle jätetyssä kannekirjelmässä esitettyihin perusteluihin nähden.

35. Mielestäni vaikuttaa ensinnäkin siltä, että jos asia olisi näin, olisi jo etukäteen

4 — Kursivointi tässä.

5 — Asia C-31/95 P, Del Plato v. komissio, määräys 14.3.1996 (Kok. 1996, s. I-1443, 19 ja 20 kohta).

6 — Kursivointi tässä.

7 — Kursivointi tässä.

selvää, että kaikki valitukset on jätettävä tutkimatta, koska ne väistämättä perustuvat perusteluihin, jotka muodostuvat

— joko uusista perusteista, joiden esittäminen on kielletty edellä mainitussa määräyksessä

— tai ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa jo esitettyjen perusteiden sanatarkasta toistosta.

36. Toiseksi on todettava, että EY:n tuomioistuimen perussäännön 51 kohdasta ilmenee, että muutoksenhaku voi perustua uusiin perusteisiin, kuten siihen, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ylittänyt toimivaltansa, että asian käsittelyssä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa on tapahtunut oikeudenkäyntivirheitä tai että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on rikkonut yhteisön oikeutta lausuessaan sille esitetyistä kanneperusteista.

37. Mielestäni ratkaisu ongelmaan voidaan näin ollen löytää käyttämällä seuraavia arviointiperusteita.

38. Valituksessa ei voida muuttaa *oikeudenkäynnin kohdetta*. Sen ohella, että valituksessa voidaan vaatia ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen päätöksen kumoamista kokonaan tai osittain, siinä voidaan vaatia ainoastaan ensimmäisessä oikeusasteessa esitettyjen vaatimusten hyväksymistä kokonaan tai osittain mutta *ei uusien vaatimusten* hyväksymistä (yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 113 artikla).

39. Valituksessa ei voida myöskään enää vedota riita-asian perustana olevaan *päätökseen kohdistuvaan* väitteeseen, jota ei ollut esitetty ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa.

40. Nyt esillä olevassa asiassa tilanne ei ole tällainen, koska valittaja on pysynyt ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa esitetyn väitteen (perusteen) rajoissa eli sen väitteen rajoissa, jonka mukaan "Cascadesin ei voitu katsoa olevan vastuussa Duffelin ja Djupaforsin toiminnasta aikana, jolloin se ei ollut vielä hankkinut niitä omistukseensa". Valittaja ei siis ole tuonut esiin mitään täysin uutta kiistakysymystä.

41. Valittaja on ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa esittämässään vastauskirjelmässään viitannut "kahden luovuttajana olevan yhtiön erilaiseen kohteluun", jota komission päättely valittajan mukaan merkitsi. Koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole lausunut tästä väitteestä, valittajan ei voida katsoa toimineen virheellisesti, kun se on vedonnut väitteeseen uudelleen.

42. Se, että valittaja nyttemmin antaa väitteelle suuremman merkityksen toteamalla, että kysymys on syrjintäkiellon periaatteen loukkaamisesta, ja kutsumalla väitettä valitusperusteeksi, ei mielestäni ole riittävä syy katsoa, että se olisi jätettävä tutkimatta. Kysymys on tosiasiassa sellaisen oikeudellisen väitteen kehittelystä, joka on esitetty jo aikaisemmin ja joka ei mene ensimmäisessä oikeusasteessa esitettyjen väitteiden tai perusteiden ulkopuolelle.

Kolmannen valitusperusteen aineellinen arviointi

43. Päätöksen 147 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

"Kartonfabriek Van Duffel NV ja Djupafors AB osallistuivat kartelliin itsenäisinä yrityksinä, ennen kuin Cascades hankki ne omistukseensa vuonna 1989. Jos omistajanvaihdosta ei olisi tapahtunut, päätös olisi voitu osoittaa kummallekin yritykselle sen omissa nimissä. Duffelin ja Djupaforsin toiminimi on muuttunut, ja ne ovat jatkaneet toimintaansa Cascades-konsernissa erillisinä tytäryhtiöinä. Tämä päätös on kuitenkin osoitettava Cascades-konsernille, jota edustaa Cascades SA, siltä osin kuin Cascadesin 'kartonki'-toimiala on osallistunut kilpailusääntöjen rikkomiseen (143 perustelukappale)."

44. Päätöksen 143 perustelukappaleessa komissio selittää, että "itsenäisiksi tytäryhtiöiksi katsottavien yhtiöiden toimien osalta komissio on pääsääntöisesti pitänyt PG Paperboardin jäsenluettelossa mainittua yksikköä sinä 'yrityksenä', jolle tämä päätös on osoitettava, paitsi seuraavissa tapauksissa:

1) Kun useat konserniyhtiöt ovat osallistuneet kilpailusääntöjen rikkomiseen

tai

2) kun on selviä todisteita siitä, että emoyhtiöllä itsellään oli jokin osuus siinä, että tytäryhtiö osallistui kartelliin,

[joissa] päätös on osoitettu konsernille (jota emoyhtiö edustaa)".

45. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut valituksenalaisen tuomion 148 kohdassa, että "jos yhtiö on ennen luovutusta osallistunut itsenäisesti

kilpailusääntöjen rikkomiseen, päätöksen adressaatin — luovutettu yhtiö vai uusi emoyhtiö — määritteleminen riippuu yksinomaan päätöksen 143 perustelukappaleessa ilmoitetuista perusteista".

46. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tämän jälkeen päätellyt valituksenalaisen tuomion 157—159 kohdassa seuraavaa:

"Mitä tulee sen ratkaisun oikeellisuuteen, jonka mukaan kantajan katsottiin olevan vastuussa Djupaforsin ja Duffelin kilpailusääntöjä rikkoneesta toiminnasta ajalta ennen kuin kantaja hankki ne omistukseensa, riittää, kun todetaan olevan selvää, että sinä ajankohtana, jona kantaja hankki nämä kaksi yhtiötä omistukseensa, yhtiöt osallistuivat siihen kilpailusääntöjen rikkomiseen, johon myös kantaja osallistui Cascades La Rochette ja Cascades Blendecques -yhtiöiden välityksellä.

Komissio on näin ollen voinut katsoa kantajan olevan vastuussa Djupaforsin ja Duffelin toiminnasta ajalta ennen kuin kantaja hankki ne omistukseensa ja sen jälkeiseltä ajalta. Kantajan oli emoyhtiön ominaisuudessa ryhdyttävä tytäryhtiöitään kohtaan kaikkiin toimenpiteisiin sen estämiseksi, että ne jatkavat sellaista kilpailusääntöjen rikkomista, josta emoyhtiö tiesi.

Edellä esitetyn perusteella tämä kanneperuste on hylättävä."

47. Cascades ei kiistä olevansa vastuussa siitä kilpailusääntöjen rikkomisesta, johon Duffel ja Djupafors syyllistyivät sen jälkeen, kun se hankki ne omistukseensa.

48. Valittajan mielestä on sitä vastoin väärin, että se on velvoitettu maksamaan sakko, joka johtuu toiminnasta, jota nämä yhtiöt harjoittivat, ennen kuin ne siirtyivät valittajan omistukseen.

49. Valittaja huomauttaa, ettei Mayr-Melnhofille ole määrätty mitään sakkoa toiminnasta, jota sen tytäryhtiö Eerbeek oli harjoittanut, ennen kuin se siirtyi Mayr-Melnhofin omistukseen, vaikka valituksenalaisessa tuomiossa mainittuja arviointiperusteita olisi voitu soveltaa myös Mayr-Melnhofin ja Eerbeekin välisiin suhteisiin.

50. Vastuun Eerbeekin aikaisemmasta toiminnasta on katsottu kuuluvan luovuttajalle eli KNP:lle, joka oli itse osallistunut kartelliin.

51. Komissio ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ovat katsoneet, että Mayr-Melnhof "oli vastuussa Eerbeekin toiminnasta" vasta siitä alkaen, kun se "oli kantajan määräysvallassa". [8]

8 — Ks. em. asia Mayr-Melnhof v. komissio, tuomion 400—405 kohta.

52. Cascades vaatii syrjintäkiellon periaatteeseen vedoten, että sen kahta tytäryhtiötä on kohdeltava samalla tavalla.

53. Ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin hyväksyy Cascadesin väitteen. Kysymys on nimittäin kahdesta samanlaisesta tilanteesta, joita on kohdeltu eri tavalla. Sen enempää Mayr-Melnhofilla kuin Cascadesillakaan ei ollut ennen omistusoikeuden siirtymistä valtaa määrätä niiden yhtiöiden toiminnasta, joista sittemmin tuli niiden tytäryhtiöitä.

54. Jos Mayr-Melnhofin ei ole katsottu olevan vastuussa Eerbeekin toiminnasta, myöskään Cascadesia ei pidä asettaa vastuuseen Duffelin ja Djupaforsin toiminnasta.

55. Eerbeekin toiminnasta määräsi KNP. Oli siis lainmukaista, että KNP:n katsottiin olevan vastuussa siitä kilpailusääntöjen rikkomisesta, johon Eerbeek oli syyllistynyt.

56. Duffelin ja Djupaforsin toiminta perustui niiden omiin päätöksiin. Näiden yhtiöiden on siis vastattava yksinään tästä toiminnasta, koska ne eivät ole sellaisinaan sulautuneet Cascadesiin vaan jatkaneet toimintaansa erillisinä tytäryhtiöinä, tosin uudella toiminimellä.

57. Komission mielestä ei voida havaita, että sen päätös merkitsisi syrjintää. Komissio väittää, että siinä ainoassa tapauksessa, jossa eräs toinen päätöksessä tarkoitettu yhtiö on samassa tilanteessa kuin Cascades Duffeliin ja Djupaforsiin nähden, tätä toista yhtiötä on kohdeltu täsmälleen samalla tavalla kuin Cascadesia. Kysymys on Deisswilistä, josta Mayr-Melnhof hankki 66 prosentin omistusosuuden vuonna 1990. Komissio on vastineensa 55 kohdassa todennut näin: "Mayr-Melnhofin on aivan samoin kuin valittajan ja samoista syistä katsottu olevan vastuussa sekä ennen hankintaa että sen jälkeen harjoitetusta kilpailusääntöjen rikkomista merkitsevästä toiminnasta ja toisen tytäryhtiön osalta ainoastaan hankinnan jälkeen harjoitetusta toiminnasta. Mayr-Melnhofia on siis kohdeltu samalla tavalla kuin valittajaa ja siihen on sovellettu samoja periaatteita, jolloin tulos on ollut samanlainen yhden tytäryhtiön osalta ja erilainen toisen tytäryhtiön osalta, koska tilanne ei ollut sama."

58. Tätä väitettä ei kuitenkaan voida hyväksyä. Se, että komissio on tehnyt saman virheen kahdesti samassa päätöksessä, ei poista virhettä.

59. On kiistatonta, että Eerbeek, Deisswil, Duffel ja Djupafors olivat ennen hankinta-ajankohtaa täsmälleen samassa tilanteessa *niihin yrityksiin nähden, joista myöhemmin tuli niiden emoyhtiöitä*, sillä nämä eivät vielä määränneet niiden toiminnasta.

60. Nyt tarkasteltavana oleva kysymys on ratkaistava käyttäen perusteena periaatetta "vastuun on kuuluttava samalle taholle kuin vallan".

61. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on asiassa Enichem Anic vastaan komissio 17.12.1991 antamassaan tuomiossa [9] ilmaissut tämän periaatteen seuraavasti:

"Kun tällaisen kilpailusääntöjen rikkomisen on todettu tapahtuneen, on määritettävä se luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, joka rikkomisajankohtana vastasi yrityksen toiminnasta, jotta tämä voitaisiin saattaa vastuuseen rikkomisesta."

62. Päättelen tämän perusteella, että aina kun yritys, josta on myöhemmin tullut tytäryhtiö, on rikkonut kilpailusääntöjä ollessaan vielä täysin itsenäinen, sen on itse vastattava näistä rikkomisista.

63. Tämä päätelmä saa tukea siitä yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä, johon olen viitannut Stora Kopparbergs Bergslags AB:n valituksen johdosta tänään esittämässäni ratkaisuehdotuksessa; [10] tästä oikeuskäytännöstä ilmenee, että vaikka yritys on toisen yrityksen täysin omistama tytäryhtiö ja vaikka tämä toinen yritys voi näin ollen vaikuttaa ratkaisevasti tytäryhtiönsä myyntipolitiikkaan, emoyhtiön voidaan katsoa olevan vastuussa kilpailusääntöjen rikkomisista, joihin tytäryhtiö on syyllistynyt, vain, jos on olemassa ainakin joitakin aihetodisteita, jotka osoittavat, että emoyhtiö on tosiasiallisesti käyttänyt tätä valtaansa.

64. Nyt esillä olevassa asiassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on kuitenkin hyväksynyt päättelyn, joka tarkoittaa, että sellaisenkin yrityksen, joka ei omista mitään osuutta toisesta yrityksestä ja jonka ei voida osoittaa käyttäneen tässä toisessa yrityksessä valtaa muillakaan keinoilla, [11] on silti vastattava kilpailusääntöjen rikkomisista, joihin tämä toinen yritys on syyllistynyt.

65. Tämän vuoksi ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin toteaisi, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt

9 — Asia T-6/89, Enichem Anic v. komissio, tuomio 17.12.1991 (Kok. 1991, s. II-1623, 236 kohta).

10 — Asia C-286/98 P.

11 — Esimerkiksi sen perusteella, että toinen yritys on pelkkä useiden kartongintuottajayritysten "myyntiedustaja". Ks. asiassa C-294/98 P, Metsä-Serla ym. v. komissio, tänään esittämäni ratkaisuehdotus.

oikeudellisen virheen, kun se on katsonut Cascadesin olevan vastuussa niistä kilpailusääntöjen rikkomisista, joihin Duffel ja Djupafors olivat syyllistyneet, ennen kuin Cascades hankki ne omistukseensa, ja kumoaisi valituksenalaisen tuomion tältä osin.

66. On kysyttävä, onko asia ratkaisukelpoinen vai onko se palautettava ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen.

67. Cascadesille määrätty 16 200 000 ecun sakko on seuraavien tekijöiden tulos:

a) emoyhtiön osallistuminen kartelliin "johtajana" vuoden 1986 puolivälistä vuoden 1991 huhtikuuhun

b) Duffelin ja Djupaforsin osallistuminen kartelliin vuoden 1986 puolivälistä siihen saakka, kun Cascades hankki ne omistukseensa vuoden 1989 maaliskuussa ja

c) Duffelin ja Djupaforsin osallistuminen kartelliin viimeksi mainitusta ajankohdasta lähtien.

68. Edellä esiin tuoduista syistä b-kohdassa mainittua tekijää ei pidä ottaa huomioon. Ei kuitenkaan tiedetä, mikä paino tällä tekijällä on tarkkaan ottaen ollut lopputuloksessa, johon komissio ja sen jälkeen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ovat päätyneet. Sakkoa ei siis voida alentaa pelkällä vähennyslaskulla. Asiaa on siis välttämättä käsiteltävä uudelleen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa, ja asia on palautettava sinne.

69. Komission kuuluu lisäksi arvioida, onko yhtiöille, jotka taloudellisesti ja toiminnallisesti jatkavat Duffelin ja Djupaforsin toimintaa, osoitettava väitetiedoksianto ja onko niille mahdollisesti määrättävä sakkoja kilpailusääntöjen rikkomisista, joihin Duffel ja Djupafors olivat syyllistyneet, ennen kuin ne siirtyivät Cascadesin määräysvaltaan.

Oikeudenkäyntikulut

70. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 121 artiklan mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päättää oikeudenkäyntikuluista.

Ratkaisuehdotus

71. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin

1) kumoaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-308/94, Cascades vastaan komissio, 14.5.1998 antaman tuomion siltä osin kuin

— valittaja on velvoitettu vastaamaan kilpailusääntöjen rikkomisista, joihin Van Duffel NV ja Djupafors AB olivat syyllistyneet vuoden 1986 puolivälistä helmikuun 1989 loppuun

— valittajan vaatimus sakon alentamisesta on hylätty ja

— valittaja on velvoitettu korvaamaan oikeudenkäyntikulut

2) hylkää valituksen muilta osin ja

3) palauttaa asian ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen.